

Interpretuok ir vertink, pakartok

- Tarpukario dvidešimtmetis tapo lietuvių meno ir literatūros suklestėjimo, „aukso amžiumi“. Išvardinkite bent tris įtakingiausius literatūros kūrėjus, kurie geriausiai reprezentuoja nepriklausomybės laikotarpį.
- Išvardinkite bent tris Jums žinomas menines sroves, stipriausiai veikusias nepriklausomybės laikotarpio lietuvių literatūrą.
- Iš kokio kultūrinio konteksto ateina *metamorfozės* sąvoka? Ką ji reiškia? (Aiškinantis sąvoką Jums pravers tarptautinių žodžių žodynas, interneto naršyklės.) Gal žinote, koks senovės autorius yra sukūręs klasikinį veikalą tokiu pat pavadinimu? Kaip manote, kodėl žmogui nuo seno rūpėjo buvimas „kito kailyje“?
- Ar Gregoras labai nustemba dėl savo fantastinio virsmo? Kaip galima paaiškinti jo reakciją?
- Francas Kafka gimė asimiliuotoje, judaizmo tik formaliai besilaikiusioje Prahos žydų šeimoje. Jis jautėsi nutolęs nuo tradicinės žydų bendruomenės (nors domėjosi Rytų Europoje paplitusia žydų tikėjimo forma – chasidizmu, jo papročiais, menu ir tautosaka). Kafka simpatizavo čekams ir mokėjo čekiškai, tačiau to meto Prahoje dominuojančią padėtį užėmė vokiečiai, o visa dabartinė Čekija įėjo į Austrijos-Vengrijos imperijos sudėtį. Kalba ir kultūrinė tradicija siejo jį su vokiečiais, bet žydiškos šaknys sudarė ir išorinių, ir vidinių kliūčių būti priimtam vokiškoje visuomenėje. Ar tokia kūrėjo situacija daugiatautėje visuomenėje kuo nors primena Lietuvos literatūrą padėtį XX a. pradžioje? Pabandykite paieškoti analogijų ir skirtumų.
- Susiekite meninės srovės pavadinimą su jai būdingais bruožais

Simbolizmas

- ☐ Stengėsi įžvelgti giliai už realybės esančias reiškinių esmes, ieškoti amžinojo gėrio ir grožio; kūrė užuominų, subjektyvių nuotaikų kalbą, kurios centras buvo simbolis;
- ☐ Sugrįžo su nauja realizmo ir modernizmo patirtimi „prie dvasios“ – romantinio vaizdavimo būdo, romantizmo kūrybos ir estetikos: lyrizmo, gamtos poetizacijos, folkloro stilizacijos ir kt.
- ☐ Sutelkė dėmesį į vidinę žmogaus įtampą; pasaulis regimas suintensyvinu nuotaikų, nesąmoningų būsenų pavidalu. Meninei raiškai būdingos deformuotos formos, sukeistos proporcijos, groteskas ir kt.
- ☐ Vaizdavo gyvenamojo meto papročius, kasdieninio gyvenimo scenas, žmogaus ir visuomenės ryšį; imitavo daiktiškąją tikrovę, siekė sukelti įtikinamumo efektą.

- Įvardinkite dviejų nepriklausomybės laikotarpio lietuvių literatūrinio avangardo žurnalų pavadinimus.
- Kuris miestas tapo lietuvių literatūrinio gyvenimo židiniu tarpukario laikotarpiu?

Vilnius

Kaunas

Klaipėda

- Kokiems dviems kūriniams A. Mickevičius parinko epigrafus iš Viljamo Šekspyro dramos „Hamletas“? Kaip šie epigrafai susiję su A. Mickevičiaus kūrinių temomis ir medžiaga? Perskaitykite ištrauką iš VU profesoriaus Jono Sniadeckio straipsnio „Apie klasikinius ir romantinius raštus“ (Vilnius, 1818), kuriame jis iš šviečiamojo klasicizmo pozicijų vertina V. Šekspyro kūrybą. Pasvarstykite, kokią prasmę tokiam vertinimų kontekste turi A. Mickevičiaus pasirinkimas remtis šiuo rašytoju? Kurie J. Sniadeckio supeikti V. Šekspyro kūrybos bruožai buvo ypač vertinami to meto naujos literatūrinės kartos ir būdingi A. Mickevičiaus kūriniams?
- Sužinokite, kuriose iš XX a. pradžios rašytojų (J. Biliūno, J. Tumo-Vaižganto, V. Krėvės, Šatrijos Raganos, Igno Šeiniaus, Balio Sruogos) ir žymiųjų asmenybių (M. K. Čiurlionio, K. Būgos, M. Riomerio, Vydūno) gimimo vietų veikia muziejai. Sudarykite ekskursijos ar turistinio žygio pasirinktomis vietovėmis maršrutą. Išsirinkite kelis gidus, kurie pasiruoštų papasakoti apie numatytas vietas, ten esančius kultūros ar istorijos paminklus. Parašykite kelionės patirtį perteikiančią esė.
- Kokios valstybinės institucijos atsakingos už Valstybinės kalbos įstatymo ir kitų teisės aktų, susijusių su valstybine kalba, įgyvendinimą?
- Kuo užsiima Valstybinė lietuvių kalbos komisija (žr. <http://www.vlkk.lt>)?
- Kokia yra Valstybinės kalbos inspekcijos veikla (žr. <http://www3.lrs.lt>)?
- Kas yra *grafitis*? Atlikite šio žodžio kilmės ir reikšmės analizę.
- Kas yra dabartinio Lietuvos valstybinio himno teksto autorius?

☐ Vincas Kudirka ☐ Jonas Basanavičius ☐ Motiejus Valančius ☐ Martynas Mažvydas

- Kas yra Dzūkija ir Suvalkija?

☐ Tarmės ☐ Etnografiniai regionai ☐ Apskritis ☐ Seniūnijos

- Įminkite minklę: „Kokio akmens nėra vandenyje?“

☐ Samanoto ☐ Apvalaus ☐ Sauso ☒ Šlapio

Vincas Mykolaitis-Putinas. „Tarp dviejų aušrų“ / Interpretuok ir vertink

Įdėmiai perskaitykite eilėraštį „Rudenio naktį“ ir atsakykite į klausimus. Prašome į klausimus atsakinėti iš eilės. Klausimo numerio žymėti nereikia. Kiekvieną naują atsakymą pradėkite iš naujos eilutės.

RUDENIO NAKTĮ

Tyli naktis, šviesi rudens naktis,
Skambi, kaip dainiaus kankliai šilkastygiai,
Plikus laukus, ir pievas, ir girias
Užliejo sidabru taip lygiai lygiai.

Vėlai aš išėjau į tuščią lauką
Tavim pasigėrėt, gilus dangau.
Pakėliau veidą į žvaigždėtą aukštį -
Ir tartum lašas jūroj išnykau.

Ir nežinau, kad aš buities kelionėj
Minu vien žemės tremtinio takus,
O mano džiaugsmas, poilsis ir laisvė
Toli, kaip aukštos žvaigždės ir dangus.

Ir nežinau, kad ryt ir vėl su saule,
Ant veido užsimovęs margą kaukę,
Žingsniuosisiu, kaip lyg šiol, į šviesų rūmą,
Kur nieks mane nei sveikina, nei laukia.

Ir nežinau, kad visos mano dienos
Bus ta pati be vilties vienuma,
Kur mano siela, kaip nyki liepsnelė,
Klajos dangaus žvaigždėto laukdama.

Tyli naktie, šviesi rudens naktie!
Tau daug yr žiburių dangum spindėti,
O man širdis viena, tyli liūdna:
Tau šviesti ir žavėti, o man mylėti.

- Ką žinote apie šio teksto autorių, jo kūrybą? Kuo ji svarbi lietuvių literatūros istorijai? Kokiai meninei srovei priskiriamas eilėraščių rinkinys, iš kurio paimtas šis tekstas? Kas būdinga šiai srovei?
- Kokį paros metą nurodo eilėraščio pavadinimas? Kuo šis metas svarbus, reikšmingas poetui? Ar žinote daugiau šio autoriaus eilėraščių, kuriuose kalbama apie tai?
- Kuo pradedamas tekstas? Kokia situacija, vaizdas, pojūtis akcentuojamas pirmojoje strofoje? Kokia nuotaika sukurama nuo pat pirmųjų teksto eilučių?
- Apie kokį vidinį išgyvenimą, pojūtį kalbama antrojoje strofoje. Kaip savais žodžiais išsakytumėte poetinį palyginimą „tarsi lašas jūroj išnykau“? Kuriame dar iš skaitytų Putino eilėraščių yra poetizuojama ši dvasinė būseną?
- Pirmojoje ir antrojoje strofose juntamas konkrečios erdvės ir laiko apibrėžtumas. O kitose strofose?
- Kaip prasideda visos trys tolesnės eilėraščio strofos? Kam reikalingas šis pakartojimas?
- Kaip kinta kalbėjimo laikas?
- Kokią biblinę paralelę įžvelgiate trečiojoje strofoje? Kokia egzistencinė situacija ja yra išsakoma?
- Apie kokią situaciją kalbama ketvirtojoje strofoje? Kaip suprantate metaforas „marga kaukė“, „šviesus rūmas“.
- Kokia priešprieša kuriama ketvirtojoje ir penktojoje strofose? Kas skaudina poetinį subjektą, ko jis ilgisi? (Atsakykite savais žodžiais, ne eilėraščio citatomis!)
- Įvairiose teksto dalyse pasikartoja žvaigždžių, žiburių, liepsnelės vaizdiniai? Ką jie simbolizuoja?
- Paaiškinkite paskutiniąją eilėraščio eilutę. Kokia priešprieša čia regima? (Parašykite savais žodžiais, nekartokite poeto posakių!) Ši priešprieša kartu kuria ir prasminę paralelę (šviesti – mylėti), kaip ją galėtumėte pakomentuoti?
- Koks apsisprendimas, kokia gyvenimo programa ja yra deklaruojama?
- Pirmoji ir paskutinioji eilėraščio strofos pradedamos ta pačia eilute. Kaip vadiname tokią eilėraščio kompoziciją?
- Kokiai lyrikos rūšiai priskirtumėte šį eilėraščių? (Turima omeny ne meninė srovė, bet kalbančiojo santykis su kuriama tikrove, teksto problematika ir kalbėjimo pobūdis.)
- Kaip apibendrintumėte savo interpretaciją? Savais žodžiais, dviem trimis sakiniais nusakykite esminę eilėraščio mintį.